

УВОЂЕЊЕ КОНЦЕПТА НАУЧЕНИХ ЛЕКЦИЈА У ВОЈСКУ СРБИЈЕ

Генерал-мајор проф. др *Митар* Ковач

Организација научених лекција обухвата структуру и функционисање на свим нивоима организовања Војске Србије. Успостављањем система научених лекција успоставља се и стандардизован приступ процесу анализе и имплементације нових сазнања на тактичком, оперативном и стратегијском нивоу, чиме се стварају услови за унапређење квалитета рада и повећање оперативних способности.

*Аутор ради у Управи за планирање и развој (Ј-5) ГШ ВС

Концепт и систем вредновања искустава или концепт научених лекција у Војсци Србије је релативно нова област наше праксе, којом се на целовит и јединствен начин дефинишу циљеви, приоритети, активности и ресурси за организацију.

Поред сопствених теоријских и доктринарних знања, Војска Србије се ослања и на знања стечена кроз новију историју, искуства из савремених оружаних сукоба, као

и искуства из процеса образовања, обуке и извођења заједничких вежби са земљама у окружењу и партнерима.

Научене лекције представљају скуп искуствених сазнања стечених у различитим областима војне делатности, као што су образовање, обука, вежбе и операције, које су прикупљене и подвргнуте процедури идентификације, критичке анализе и имплементације ради унапређења деловности и ефикасности извршења до-

Снимио: Ј. Мамула

дељених мисија и задатака Војске Србије. Научене лекције представљају превредновано или објективизовано искуство, које може бити позитивно или негативно.

Полазне основе за вредновање искустава или израду концепта научених лекција су Доктрина Војске Србије и доктринарна документа нижег хијерархијског нивоа, Основе за управљање обуком у Војсци Србије, Упутство о вежбама, друга подзаконска акта и прописи, као и надлежности утврђене формацијом

Систем научених лекција је структурно и функционално дефинисан и може да постоји на националном и регионалном нивоу. За Војску Србије научене лекције представљају практичан инструмент чија се најзначајнија улога огледа у решавању различитих проблема оперативне праксе у складу са утврђеним мисијама и задацима.

Увођењем система научених лекција Војска Србије на примерен начин изражава спремност за усвајање и имплементацију нових искустава, поспешује и унапређује војну делатност и повећава степен интероперабилности са војскама других држава и партнерима.

Научене лекције представљају важан инструмент командантима за отклањање недостатака, као и за унапређење и примену искустава у области доктрине, организације, командовања и руковођења, обуке, припреме и извођења операција, управљања људским и материјалним ресурсима, развоја производње и модернизације НВО, интероперабилности, као и у другим садржајима војне делатности.

Појам и значај искуства за војну делатност

Појам и значај искуства за војну делатност

Пракса у ратној вештини и војној делатности је најстрожи „судија“ одређеној теорији, доктрини и вештини. Она резултира одређеним искуством, које је битно за теорију, али и за будућу праксу. Такође, обилато награђује способност, знање и прогрес, а још више кажњава учмалост, застарелост и неспособност. Развој ратне вештине и војне вештине обележила је она држава, војска и војсковође који су успевали да теоријски превреднују искуство, преточе га у нове доктринарне норме и да буду испред времена у којем су стварали.

„Под искуством треба подразумевати не само чулно опажање материјалних предмета, већ и свест о свим другим непосредним и конкретним психичким доживљајима (емоцијама и ефектима, вољним импулсима, сликама маште, итд.)“¹ Да бисмо на основу те дефиниције „искуства“ могли одредити значење термина, односно искуства из рата и оружане борбе, потребан је краћи коментар.

Искуство као општи концепт садржава знање стечено изложеношћу одређеном феномену. Страни извори слично дефинишу искуство, као практично знање, вештину или праксу стечене из посматрања процеса или појаве или директним учествовањем у појави или процесу.²

Битан садржај војних знања има карактер применљивости и налази своје изходиште у искуству. Знање је све оно што је по-

¹ Марковић, М., Дијалектичка теорија значења, БИГЗ, Београд, 1994, стр. 260.

² Dictionary.com, Experience, <http://dictionary.reference.com/browse/experience>, 2011.

Снимио: Д. Атлагић

знато. Као и код сличних појмова, као што су истина, вера и мудрост, нема егзактне дефиниције знања, око које би се сложили сви научници, али постоји велики број теорија, као и дебата, око природе знања.³ Знање, углавном, има теоријски и примењени, односно практичан аспект. Са развојем људског друштва и војне делатности теоријско знање је примарно, јер је постајало извор савремене доктрине и употребе војски у оружаном борби. Војске које не уважавају такав приступ него копирају туђу праксу осуђене су, пре или касније, на неуспех.

Суштина искуства сведена је на човекову чулност и свесност. Искуство о појавама оружане борбе, као и било које друго искуство, не може бити целовито без непосредних и конкретних психичких доживљаја. Оно се битно разликује од сваког мишљења својом рецептивношћу и представља свест о конкретном дешавању одређене праксе. Мишљење је свест о општем, константном и апстрахованом.

Не уочавајући на прави начин разлику између искуства и мишљења, ортодоксна војна мисао је често западала у емпиризам, из којег су се са различитим успехом успевали да отргну поједини посланици војне мисли. Уместо да се искуство схвати као основа, односно објекат теоријског мишљења, оно је дужи период некритич-

ки прихватано, уопштавано и преношено у доктринарне ставове.

У војној делатности значајно су заступљени искуствено добијени ставови. Због тога су често у друштву присутна мишљења да је војна организација присталица екстремног емпиризма, односно да представља конзервативну друштвену организацију која тешко прихвата било какве суштинске промене. Такво стање сматра се проблемом било које значајније реформе војске.

За разумевање искуства „битно је то да оно резултира из више пута поновљеног, концентрованог искуства, помоћу издвајања и задржавања једних елемената и занемаривања других“.⁴ Као појединац човек није у стању да доживи искуства из рата и оружане борбе на дефинисани начин. Он је принуђен да, поред личног, уважава искуства која су теоријски и интерсубјективно превреднована, а која могу испољити утицај на војну делатност у будућности.

У теорији војних наука добар познавалац рата и оружане борбе може уочити генезу и историјски развој стратегијског, оперативног и тактичког мишљења. Такав покушај је учињен при изради Историје ратне вештине, где је потврђена претпостав-

³ Wikipedia, Znanje, <http://sr.wikipedia.org/wiki/znanje>, 2010.

⁴ Марковић М., Исто, стр. 261.

ка да искуство има веома битан утицај на будућу праксу и војну делатност у целини, а самим тим и на реформу војске и војну доктрину.⁵

Да би се избегло могуће застрањивање, академик Марковић препоручује да решење треба тражити у претпоставци интерсубјективних елемената у самом искуству. Ако су искази чувених стваралаца војне мисли заиста теоријски релевантни, онда они морају имати упориште већ у најелементарнијем стратегијском искуству.

Огроман део људског сазнања заснива се на искуству, али оно није и не може бити поуздана основа за војну делатност у будућности. Како би резултати истраживања ратова и оружане борбе били што поузданији, неопходно је искључити субјективне жеље, интересе, емоције и идентификовати чињенице независно од свести ма којег субјекта у истраживачком поступку.

Уопштавање својстава и односа у и између појава је почетна апстракција и уочавање правилности, које су универзалне и које ће се са великом вероватноћом понављати. Проблем настаје када се не поседују таква искуства него личности на одговорним дужностима у војсци фаворизују своје искуство или субјективни доживљај о неком искуству, као објективно ваљано искуство за будућу праксу. Знатан садржај реорганизација и реформи војски, у свету поготово у технолошком смислу, резултат је договора и компромиса утицајних личности. Таквим приступом углавном се уважава лично искуство и схватање будуће улоге видовских, родовских, здружених и јединица служби. Такав приступ скоро никада не може дати задовољавајуће резултате,

јер не уважава основне поставке које се односе на ваљаност искуствених сазнања и начин њихове примене.

У процесу опажања у рату и оружаног борби субјекти често нису свесни активне улоге свести у одабирању, тумачењу, концептуализовању података који се чулно региструју. Примера ради, како другачије објаснити панику у борби, него као резултат ирационалног понашања, на основу подсвесно формираних представа. Војник у паници најчешће се ослобађа онога што му највише треба да би остао жив, а то су оружје и другови из јединице.

Поред чулног искуства методолози истичу тзв. практично искуство, када је субјект активан у појави, као што је оружана борба или војна пракса које се искуствено опсервирају. Такво искуство треба да садржи бар четири елемента: (1) свест о циљу; (2) свест о начину на који он треба да се реализује; (3) свест о деловању (дескриптивни, вредносни); и (4) свест о резултатима тог деловања. Интерсубјективни карактер искустава из оружане борбе и војне делатности даје за право да се тврди да се та стварност у конкретним просторним и временским условима може објективно сазнати, описати и објаснити у функцији дефинисања нових ефикаснијих решења.

Треба разликовати историјски приступ и научни приступ војних наука у истраживању искустава. Суштина првог приступа је у утврђивању чињеница и реконструкцији догађаја, док се суштина другог приступа, који је релевантан за изградњу оперативних способности војске, огледа кроз естраховане универзално прихватљиве истине које су релевантне за будућу праксу.

⁵ Група аутора, Историја ратне вештине, ВИЗ, Београд, 2000.

У историји ратне вештине и војних наука искуство је дуго било основни извор спознаје и основа за реализовање различитих садржаја војне делатности, али се ни један будући рат и оружани сукоб нису десили на исти начин. Због таквог догматског приступа и због недовољне креативности ретко су војске на време реформисане у складу са значајношћу деловања чинилаца из стратегијског и оперативног окружења иако су се декларисале као модерне или савремене. Углавном, последице ратова и оружаних сукоба су их демантовале и за њих нико није формално одговарао због стручне некомпетентности и промашаја. Чак ни моћне државе и војске нису успевале да проналазе добитничке комбинације и искоришћење технолошке надмоћи над непријатељем кроз савремену доктрину, организацију и начин употребе снага.

Поред крајности и изузетака може се тврдити да су искуства из ратова и оружаних сукоба остала значајна за укупну теорију и праксу ратне вештине и војних наука, а самим тим и за војну делатност уопште.

У новијој војној литератури примена искустава се реализује кроз релативно сличне концепте и системе научених лекција. Лекција је обично дефинисана као нешто из чега се могу научити корисна знања или принципи⁶. У ширем значењу појам лекција има и друго значење, а то је

да то може бити и опомена или казна која се спроводи над неким ради упозорења и поуке осталима. Постоји схватање да је лекција и савет пажње за нешто негативно што може да следни у блиској будућности.

НАТО је 2010. године издао први приручник о наученим лекцијама. Научене лекције описују активности у вези са учењем из искуства како би се добило побољшање актуелне праксе.⁷ У војном смислу то значи смањење оперативног ризика, финансијских трошкова и унапређење оперативних способности јединица.

Једна од општих дефиниција научених лекција, за различите делатности, а која је примењива и на војну праксу, гласи: научене лекције су знање или разумевање стечено искуством.⁸ Кроз дефиницију појма види се да постоји значајна веза између претходног искуства и новостеченог знања, како би се постигао већи степен ефикасности у обављању различитих друштвених делатности.

Војна делатност је у својој суштини праксеолошка, а самим тим и у непосредној вези са преиспитивањем постојеће

⁶ The free Dictionary, Lesson, <http://www.thefreedictionary.com/lesson>, 2011.

⁷ JALLC, Lessons Learned Handbook, first edition, NATO, Lisbon, October 2010.

⁸ Cowles R. T., Criteria for Lessons Learned (LL), Raytheon Space and Airborne Systems, Denver, 2004.

Снимио: Д. Атлагић

лекцију у дело и да забележи све аспекте њеног спровођења. Информације о начину спровођења научене лекције се, након потпуног спровођења, прослеђују у базу података научених лекција.

Свака научена лекција, која се налази у бази података састоји се од две групе података. Једна група података је у формату одобреног нацрта идентификоване лекције, а друга о начину и степену спровођења одобреног нацрта идентификоване лекције. Коначна фаза у спровођењу и стварању научене лекције је менаџмент лекцијама помоћу базе података. На тај начин и формално идентификоване лекције постају научене лекције.

Примена научених лекција у војсци Републике Аустрије

Процес научених лекција у војсци Републике Аустрије је углавном линијског карактера и може бити примењен на широк спектар активности како би се побољшао менаџмент квалитетом и посебно подржао процес развоја оперативних способности.¹⁰

Као и у примеру процеса научених лекција ОС Грчке сусрећемо се са појмовима идентификованих и научених лекција. Посматрање настаје током неке од активности јединица и установа војске Аустрије. Оно се бележи на стандардизованом обрасцу и линијом командовања шаље на анализу.

Процес анализе даје идентификовану лекцију. На њу је потребно превентивно реговати често допунским акцијама. Допунска акција је активност којом се пре-

шћава стање од момента настанка посматрања до изналажења организационог, методолошког решења које ће то посматрање претворити у стандардни сет знања, заснованих на искуству.

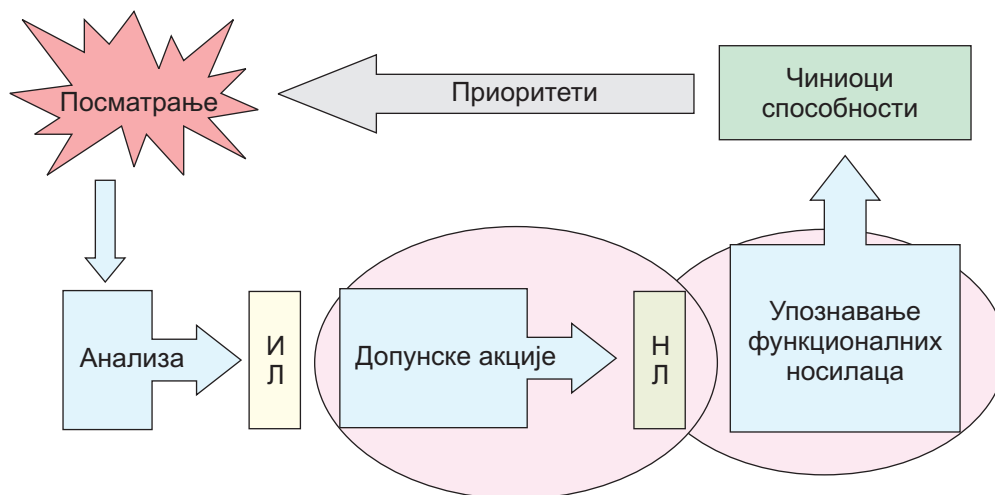
Допунску акцију спроводи јединица или установа која је најстручнија за спровођење наведене акције или непосредно претпостављена јединица или установа. У међувремену се посматра начин имплементације допунске акције. Резултате које та имплементације оствари јесу свеукупно, системско решење посматрања.

Анализа је процес који се спроводи упоредо са процесом имплементације допунске акције. Анализом се узимају у обзир сви фактори који су наведени у посматрању и резултати до којих се дошло применом допунске акције. На основу поређења ових података и смерница садржаних у стратегијским документима долази се до најприхватљивијег системског решења посматрања.

Процес анализе ангажује и носиоце развоја чинилаца оперативних способности, посебно оне који су идентификовани током примене допунске акције. Сваки од носилаца развоја чинилаца оперативних способности разматра резултате посматрања, идентификовану лекцију и резултате примене допунске акције. На основу тога доноси се закључак о степену утицаја посматрања и примене допунске акције на неки од чинилаца оперативних способности.

¹⁰ Waldner R., Lessons Learned, Military Strategy Division, presentation, Belgrade, 2011.

Сл. 2 – Елементи процеса научених лекција у војсци Републике Аустрије

Циљ овог модела научених лекција јесте да се искуство уведе на најефикаснији начин у системска документа планирања, организације, извршења и контроле активности и да тако постане стандардизовано знање које се касније преноси на нове генерације професионалних официра, подофицира и војника на служењу војног рока.

Примена процеса научених лекција у НАТО-у

„Сврха поступка научених лекција је да се ефикасно учи из искуства и да се обезбеди потврда оправдању за измену и допуну постојећег начина обављања посла, у циљу побољшања перформанси, током операције и за наредне операције. Ово захтева да лекције имају смисла и да надлежни органи буду са њима упознати и одговорни за њихово решавање. То такође захтева да у ланцу командовања имају јасно разумевање о томе како да одреде приоритетне лекције и како да их обраде“¹¹

Крајњи излаз процеса вредновања искустава у НАТО је научена лекција. Она је стандардизованог формата, уноси се у базу података заједно са информацијама о начину и степену имплементације и доступна је осталим заинтересованим чланицама или земљама партнерима.

Треба имати у виду да овај процес прате три основна типа учења, „идентификација“ која се јавља током посматрања и „акција“ и „институционализација“ која се појављују током процеса прерастања идентификоване у научену лекцију.

У НАТО-у се „институционализација“ посматра као саставни део активности који је неопходан да се дефинише и документује научена лекција. Предвиђено је да информације које се генеришу током процеса научених лекција могу да се размењују у сваком тренутку.

Посматрач може вршити неке почетне анализе да би образложио разлог(е) због којих се резултат активности разликује од очекивања и да идентификује решење. За сложенија запажања могу бити потребне додатне анализе.

Анализа је проучавање целине догађаја у којој се темељно испитују његови делови и њихове интеракције. Анализа ће се користити за проналажење узрока

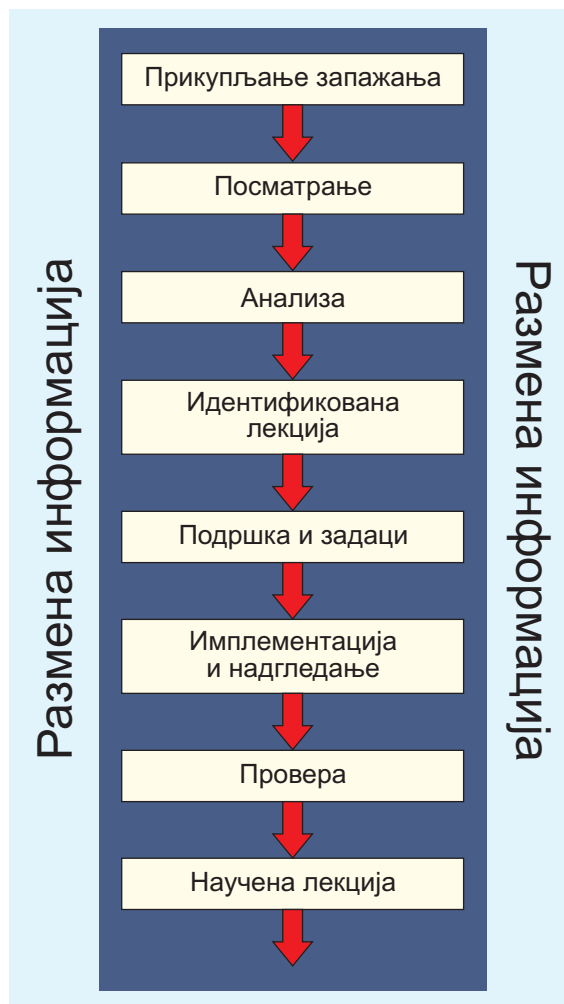
посматраног проблема и идентификовање корективних активности.

Често се мисли, када се спомене термин анализа, да се ради о неком мистериозном, формалном, интелектуалном процесу који мора да се деси како би се дефинисао неки појам. У стварном животу потребна је довољна доза здравог разума и познавања материје како би се одредили узроци и идентификовале одговарајуће акције.

Поред тога, лице, јединица или установа која би требало да изврше корективну акцију биће идентификовани током корака анализе. Циљ анализе јесте да се генерише идентификована лекција.

Провером се одређује да ли је догађај који је првобитно примећен успешно исправљен корективном акцијом која је спроведена у складу са акционим планом. Провера може да подразумева вежбе или експерименте, зависно од природе и

Сл. 3 – Фазе процеса научених лекција у НАТО-у

¹¹ AJP-3.0, Allied Doctrine for Joint Operations, NSA, Lisbon, 2007 pg. 4-19.

карактера идентификоване лекције. Након завршетка корективне акције и успешне провере, идентификована лекција се сматра наученом лекцијом.

Анализа – од извештаја о посматрању до идентификоване лекције

Током овог процеса анализирају се оне белешке о посматрању које су прошле кроз иницијално разматрање, а да на крају њега нису биле дефинисане као идентификоване лекције. Белешке о посматрању анализом ће да прерасту у идентификовану лекцију.

Анализа се, углавном, извршава у две фазе:

- пронаћи узрок(е) и
- одредити мере за отклањање последица (и) (корективна акција).

Понекад је потребно, при вршењу анализе информација садржаних у белешци о посматрању, потражити помоћ кроз ланац командовања или од лица која поседују специјализована знања о посматраном догађају. Тада је потребно обратити се Центру за научене лекције НАТО (JALLC). Овај центар се бави анализама белешки о посматрању насталих при операцијама, вежбама, током обуке, на разним догађајима и при експериментима.

Да би се затражила помоћ од Центра за научене лекције НАТО потребно је контактирати Центар преко SHAPE-а (Supreme Headquarters Allied Powers Europe) или

главног штаба SACT-а (Supreme Allied Commander Transformation). Стручњаци из JALLC могу да помогну у дефинисању критеријума за спровођење процеса анализе у зависности од информација које су садржане у белешци о посматрању.

Превођење идентификоване лекције у научене лекције

Када је дефинисана идентификована лекција, са дефинисаном корективном акцијом и одређеним акционим телом треба уложити напор да она постане научена лекција. Да би се то десило потребно је да особе, укључене у овај процес, поштују принципе процеса научених лекција.

Први корак који предузима акционо тело у превођењу идентификоване лекције у научену лекцију је корак подршке и одређивања задатака.

Подршка идентификованој лекцији подразумева да је она одобрена од одговарајућег тела, које има ингеренције да доноси одлуку о томе. Ова подршка имплицира процес који проверава комплетност и прецизност информација у идентификованој лекцији у зависности од главних узрока описаног догађаја и предложене корективне акције.

Додељивање задатака акционом телу подразумева да је оно одређено и биће одговорно за примену корективне акције. У овом тренутку важно је размотрити ко има овлашћења да одреди акционо тело. Ниво ауторитета за одређивање акционог тела може варирати и у зависности је од

нивоа који треба да примени корективну акцију. Такође је важно да се идентификована лекција постави на одговарајући ниво ланца командовања како би се ниво и спектар активности садржаних у корективној акцији покlopили са спектром одговорности акционог тела.

Имплементација и надгледање научених лекција

Када се заврши фаза подршке и додељивања задатака почиње наредна фаза имплементације и надгледања примене корективне акције. Акционо тело које спроводи корективну акцију развија план за њену примену. Како би се спровела имплементација корективне акције потребно је у плану одредити контролне тачке. Информација о напретку у имплементацији корективне акције добија се кроз контролне тачке и омогућава надређенима да прате и коригују напредак имплементације.

Током ове фазе процеса научених лекција улога старешина задужених за научене лекције јесте да подржавају и надгледају процес. Обично се од њега тражи да буде упознат са нивоом имплементације корективне акције и да пружи информације надређенима о трошковима, роковима и другим ризицима за про-

цес имплементације корективне акције.

Кроз фазу провере установљава се да ли је примењена корективна акција у целости утицала на посматрани догађај или само на неки његов део. У већини случајева потребно је ангажовати независног стручњака који ће моћи проценити ниво и спектар деловања корективне акције. Оцена стручњака је, у принципу, довољна да се прихвати корективна акција и тада нису потребне допунске провере и експерименти.

Уколико процена није показала задовољавајуће резултате може се организовати детаљна анализа. У том случају потребно је ангажовати специјализоване агенције које би се ангажовале као помоћ у процесу анализе деловања корективне акције. Помоћ специјализоване агенције може се применити у организовању експеримента који ће потврдити или оповргнути дејства корективне акције, а тиме и научене лекције.

Размена информација о наученим лекцијама

Вредност процеса научених лекција огледа се у доступности информација онима којима је она потребна и када им је потребна. Размена информација у проце-

су научених лекција ствара услове и начине за организационо учење и доводи до повећања оперативних способности.

Постоје значајни разлози који не мотивишу све учеснике да размењују информације произашле из процеса научених лекција. Најчешће изражени разлози због којих се не остварује размена информација јесу:

- размена негативних искустава ствара непријатности и/или осећај кривице па и одговорности,
- размена информација није вредна док се не изнађе решење,
- размена информација је ризик, јер ако их добије непријатељ могу да укажу на слабости, рањивост или осетљиве тачке, и сл.

Међутим, постоје велике предности у превазилажењу ових проблема. Размена знања даје боље резултате. У војном смислу, то значи и чување живота професионалних припадника војске и успех у мисијама без понављања грешака.

Приликом размене информација није довољно само доставити информације целом систему, већ је потребно нагласити коме ова информација може бити од користи. Потребно је да се информација

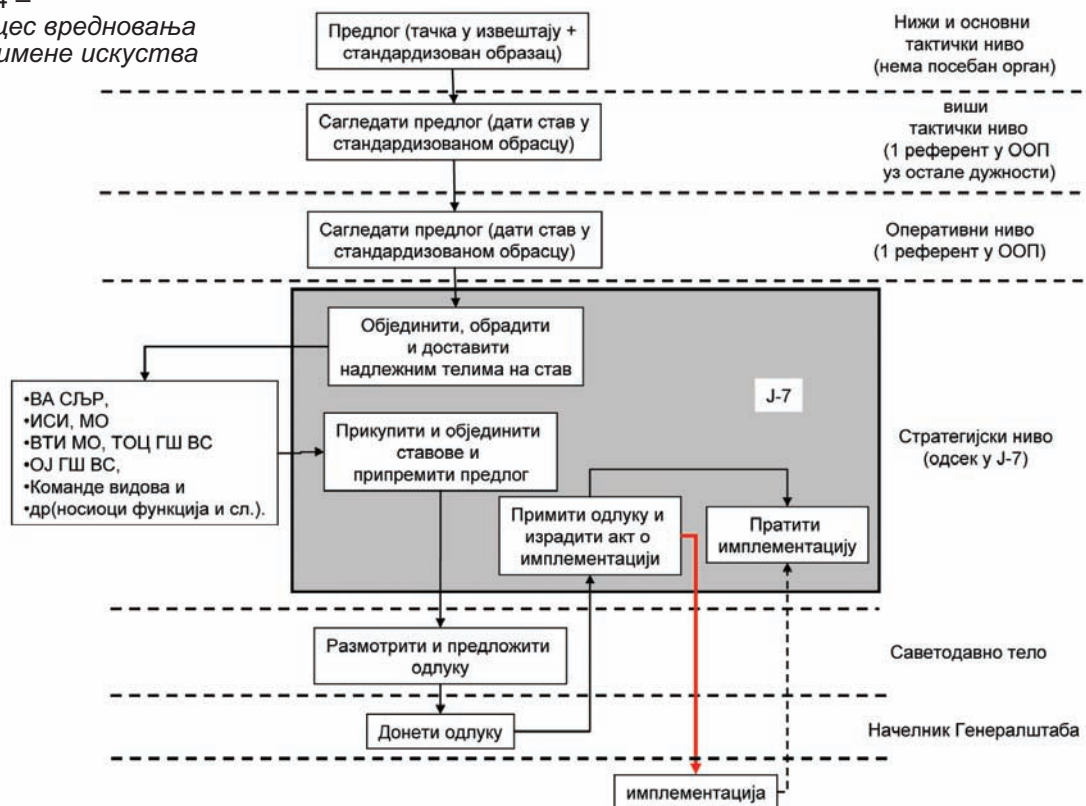
предочи на начин да прималац информације може да схвати релевантност информације за своје садашње или будуће поступке. Време размене информације може бити и када она није постала формално део процеса научених лекција, а након састављања извештаја - редовних, периодичних, након активности, операције, вежби, састанака итд.

Поменута сазнања о искуствима и наученим лекцијама корисна су за утврђивање основних поставки и опредељења о наученим лекцијама у Војсци Србије.

ОСНОВНА ОПРЕДЕЉЕЊА О КОНЦЕПТУ НАУЧЕНИХ ЛЕКЦИЈА У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Процес прикупљања информација о искуствима требао би да почиње од сваког појединца у Војсци Србије. То значи да су подједнако важне информације које би биле добијене од командира водова и чета и референата у ГШ, наставника, асистената и предавача у ВА. Зато се може рећи да би сви носиоци и учесници у активностима команди, јединица и установа требало да дају свој допринос у систему

Сл. 4 –
Процес вредновања
и примене искуства

Снимио: Р. Поповић

научених лекција. Потребно је избећи могућност да претпостављени само на основу личног става неселективно одбацује предлоге и запажања својих потчињених.

Средство преко којег би се тај допринос бележио треба да буде стандардизовано, ради боље обраде и прегледности у бази података. У све извештаје са наставничких, вежбовних, борбених и неборбених активности потребно је уградити тачку „Искуства“. Уз те извештаје треба прилагодити образац предлога са ставом претпостављеног старешине.

Предлог је да се на некој електронској адреси, која би била доступна свима у МО и ВС, омогући постављање електронске верзије обрасца, како би се избегло да корисници погрешно попуне образац, али и како би се добиле што детаљније информације о посматраном догађају. Сем тога, потребно је омогућити да се образац попуњава и директно, електронски, на интерној адреси организацијске целине, која је надлежна за прикупљање, обраду и чување базе података.

База ових искустава или научених лекција била би у једној од организацијских целина ГШ Војске Србије. Та ОЈ ГШ била би надлежна за прикупљање, примарну обраду и чување искустава.

Подаци би се тада достављали надлежним институцијама у МО и ВС, као што су:

- Универзитет одбране (ВА и ВМА),
- Институт за стратегијска истраживања,
- ВТИ,
- ТОЦ,
- команде видова и
- други заинтересовани у МО и ВС (носиоцима функција и сл.).

На тај начин започео би процес вредновања искуства. Ове институције имале би за задатак да проуче информације које су им достављене на стандардизованим обрасцима и да из своје надлежности дају став да ли то треба тумачити као идентификовано искуство. Сваки одговор треба образложити, било да је позитиван или негативан. Ако је одговор позитиван, потребно је и навести шта, где и како би требало променити да би идентификовано искуство постало део система научених лекција. Промене би се изражавале кроз чиниоце оперативних и функционалних способности (доктрина, обука, организација, наоружање и војна опрема, образовање, инфраструктура, кадрови и интероперабилност). Овај одговор би се враћао у ОЈ ГШ ВС задужену за систем научених лекција, како би се разрадио предлог за имплементацију промене.

Снимио: Р. Поповић

Овај предлог је потребно усвојити, а зависно од тога шта и где треба да се мења, потребно је да се предлог одобри од одговарајуће инстанце командовања и руковођења у систему одбране. Може се формирати и посебно тело – Савет НГШ

ВС за примену искустава или научених лекција.

По одобравању научене лекције приступало би се изради наређења надлежног старешине и приступало би се мењању свих потребних докумената или

делова докумената, као и мењању процеса и/или процедура које се тичу појединачног искуства.

Информација о промени враћала би се у ОЈ ГШ ВС где се налази база прикупљених искустава или научених лекција, како би се и на тај начин заокружио процес увођења нових знања и искустава у процесе, планска документа и документа за обуку.

Принцип размене информација требало би да буде да се све информације, које су дефинисане као хитне и/или важне, размењују у што краћем циклусу. Информације које се размењују по потреби, тј. које нису важне и/или хитне могу да се похране у базу података која би била доступна свим деловима МО и ВС. Ову базу претраживала би сва заинтересована лица и користила информације које су им потребне, а не све.

То су само основне поставке и везе које описују систем вредновања и примене искустава или концепт и систем научених лекција. Поред наведеног, требало би, приликом формирања овог система водити рачуна и о следећим питањима:

- одређивање учесника у овом процесу,
- дефинисање критерија, алата и процедура за прикупљање и анализу података,
- дефинисање процедуре и надлежности у размени информација и прикупљању повратних информација од делова МО и ВС,
- дефинисање, надгледање и оцењивање рада система научених лекција,
- обука запослених који подржавају систем научених лекција и
- замена информација о вредновању и имплементацији научених лекција.

Закључак

Након реализоване анализе сазнања о искуствима из ратова и оружане борбе, у функцији успостављања новог система научених лекција у Војсци Србије, може се рећи да важи друштвена закономерност или правилност да је *искуство добар слуга, али лош господар*. Искуство не треба фетишизирати, али ни потцењивати. Свако прецењивање искустава најчешће резултира застарелим начином понашања и деловања у будућој пракси, а самим тим и великим последицама. Такође, неуважавање релевантних искуста-

ва за будућу праксу резултира истим исходом. Довољно разумна мера је негде у дијапазону наведених крајности, на шта одговор о корисности искустава за будућу праксу треба да омогући наука и креативна примена од стране старешинског и војничког састава.

Свака функција у војној делатности има потребу заступљености у систему научених лекција. Нормално да је значајност заступљености различита. Природа научених лекција је првенствено доктринарне, организацијске, техничко-технолошке природе, па су оне и доминантне у области идентификовања и верификације научених лекција.

Систем научених лекција не би требало да је сам по себи циљ, да представља ново административно оптерећење команди и јединица него да у континуитету буде стваралачки коректор актуелне праксе.

Систем научених лекција треба профиллисати и имплицирати углавном кроз постојећу организацију Војске Србије и других организацијских целина Министарства одбране, а не кроз додатно повећање броја формацијских места на тактичком и оперативном нивоу. Веома је битно да се у систем научених лекција интегришу научноистраживачки и образовни капацитети система одбране, а понекад и из друштва, како би се реализовала објективизација искустава и избегао субјективни приступ. То би допринело новом квалитету и ефикасности целокупног система научених лекција.

Литература

1. Марковић, М.: *Дијалектичка теорија значења*, БИГЗ, Београд, 1994.
2. Група аутора: *Историја ратне вештине*, ВИЗ, Београд, 2000.
3. Wikipedia, Znanje, <http://sr.wikipedia.org/wiki/znanje>, 2010
4. Dictionary.com, Experience, <http://dictionary.reference.com/browse/experience>, 2011.
5. The free Dictionary, Lesson, <http://www.thefreedictionary.com/lesson>, 2011.
6. JALLC, Lessons Learned Handbook, first edition, NATO, Lisbon, October 2010.
7. Cowles R. T., Criteria for Lessons Learned (LL), Raytheon Space and Airborne Systems, Denver, 2004.
8. Ћирковић, Д.: *Концепт научених лекција у ВС – искуство ОС Грчке*, Управа за планирање и развој (Ј-5), Београд, 2010.
9. Waldner, R.: Lessons Learned, Military Strategy Division, presentation, Belgrade, 2011.
10. AJP-3.0, Allied Doctrine for Joint Operations, NSA, Lisbon, 2007.